

Nemzetközi tudományos konferencia Budapesten a pálos rend zenei hagyományáról

Tiszteletre méltó és nagyra becsülendő dolog az, amikor egy ma élő szerzetesrend gondot fordít arra, hogy keresse gyökereit, hagyományait, hogy azokat mai életébe is beilleszthesse. Régi értékeik felkutatásához, igazi megismeréséhez és megértéséhez szükséges a hozzáértő hazai és nemzetközi szakemberek segítségét igénybe venni. Liturgiakutatók és zenetudósok alapos feltáró munkájának talán legszebb eredménye lehet, ha egy ilyen együttműködés által az élő gyakorlatban is szerepet kaphat mindaz, amire szakmai tevékenységük fényt derített.

Ilyen együttműködést kezdeményeztek néhány éve Jasna Góra szerzetesei a pálos rend lengyelországi központjában nemzetközi konferenciák rendszeres megtartásával, részben azazal a céllal, hogy a pálos hagyományban fellelt értékes anyagokat gyakorlatba is átültethessék. A Czesztochowában fennmaradt barokk, klasszikus és még fiatalabb zeneművek historikus hangfelvételeinek megjelentetéséről gondoskodik a *Musica Claromontana* című cd-sorozat. Tanulmánykötetek készültek, továbbá megkezdtek a legfontosabb és legszebb kódexek tudományos ismertetéssel és elemzéssel egybekötött kiadását is (lásd a 2013-ban megjelent 1506-os Jagelló-misszálé gyönyörű facsimile-kötetét, melyből a konferencia előadói egy-egy példányt kaptak ajándékba a lengyel pálos szerzetesektől).

A pálos liturgia összképének megrajzolásához, a különböző provinciák közötti hasonlóságok és eltérések vizsgálatához a rendtartományokban fennmaradt dokumentumok egyidejű vizsgálatára és az ott folyó kutatások kölcsönös megismerésére van szükség. Erre kiváló lehetőséget biztosít egy nemzetközi tudományos fórum. Korábban nem ismert források kerülhetnek a kutatók szeme elé, amelyek módosíthatják az eddigi föltevéseket, új összefüggések kerülhetnek a felszínre, amelyek a korábbi szűkebb vagy elszigetelt vizsgálatok során rejtve maradtak. A részben eltérő forrásanyaggal, részben különböző módszerekkel dolgozó, különböző

iskolázottságú kutatók eltérő megközelítései jó-tékonyan hathatnak egymásra, adott esetben kijavíthatják egymás tévedéseit.

A magyar alapítású pálos rend liturgikus és zenei hagyománya fontos részét képezi magyar egyház- és művelődéstörténetünknek. Az esztergomi tradícióra épülő magyar pálos liturgikus gyakorlat sajátos jellegzetességekkel is bír, melyek a magyar kutatásban már nagyban fel vannak dolgozva, ennek ellenére számos rész-kérdés és forrás vizsgálata várat még magára, különösen a rend egészének, valamennyi provinciájának együttes figyelembevételével.

Ezért is nagy jelentőségű, hogy a Czesztochowában már több ízben (legutóbb 2011-ben) megrendezett szimpóziumok után *Kiss Gábor*, a MTA BTK Zenetudományi Intézete Régi Zenetörténet Osztályának vezetője vállalta, hogy 2013-ban Magyarországon szervezi meg a találkozót, ahol eddig a pálos zenei hagyomány témájában nemzetközi tudományos fórumra még nem került sor. A főszervező munkáját *Czakó Dóra*, a pálosok részéről *Bátor Botond* tartományfőnök és *P. Nikodem Kálnar* lengyel pálos szerzetespap, egyházzene-szertudós segítette. A „Liturgy and Music in the History of the Pauline Order” című konferenciát (2013. november 25–27.) a Zenetudományi Intézet Bartók-termében *Déri Balázs* zenetudós, klasszika-filológus, az ELTE BTK egyetemi tanára és *Richter Pál*, az MTA BTK Zenetudományi Intézetének igazgatója nyitotta meg.

A konferencia három napján 19 kutató adott elő a következő témacsoportokban: Liturgia és ének (elnök: *Sarbak Gábor*), Notáció és elmélet (e.: *Czagány Zsuzsa*), Forrástanulmányok (e.: *Papp Ágnes*), A pálos liturgia későbbi fejleményei (e.: *O. Nikodem Kálnar OSPPE és Ferenczi Ilona*). Öt lengyel zenetudós (*Jakub Kubieniec, Mariusz Białkowski, Czesław Grajewski, Remigiusz Pospiech, Erwin Mateja*) mellett a szép számban jelen lévő lengyel pálosok közül *P. Janusz Zbudniewek* adott elő. A Szlovák Tudományos Akadémiáról *Eva Veselovská*, a Horvát Tudományos és Mű-

vészeti Akadémiáról *Lucija Konfic* voltak vendégek, valamint *Elmar Kuhn* történész Németországból. Magyar részről az MTA BTK Zene-tudományi Intézet Régi Zenetörténet Osztályát *Czagány Zsuzsa*, *Halász-Táborcsky Györgyi*, *Gilányi Gabriella*, *Papp Ágnes*, *Kovács Andrea*, *Csomó Orsolya* és *Kiss Gábor* képviselte, további magyar előadók voltak *Földváry Miklós István* (ELTE BTK) és *Szoliva Gábor* OFM.

A konferencia második napján Esztergomba látogattak a résztvevők, ahol a Szent Adalbert Konferenciaközpontban tartott előadások mellett lehetőség nyílt a Hittudományi Főiskola Könyvtárában és a Főszékesegyházi Könyvtárban található legfontosabb pálos és esztergomi vonatkozású kódexek megtekintésére.

A program szervezői fontosnak tartották, hogy a különböző tudományos témák megvitatásához, a kódexek elemzéséhez az azokban lejegyzett zenék élő megszólaltatása is kapcsolódjék, ezért mindhárom napot egy-egy zenei esemény zárt. Az első napon a pécsi pálos kolostorhoz kötődő *Schola Sancti Pauli* előadásában hallhattunk szép a cappella összeállítást *Fodor Gabriella* vezényletével. Műsorukon a XII–XV. századi korai polifónia és gregorián tételek gyöngyszemei szerepeltek. A kórus 2001 óta teljesít rendszeres énekes szolgálatot a magyarországi pálosok pécsi központjában, és a pálos

rendhez kapcsolódó konferenciák immár rendszeres résztvevőinek mondhatók.

A második napon a lublini Katolikus Egyetem muzikológus hallgatóinak *Schola Gregoriana* kórusa latin nyelvű vesperást énekelt az esztergomi ferences templomban *Piotr Pačkowski* vezetésével. Hogy a későbbi korok pálos zenei emlékei se maradjanak el, amelyekről előadás is megemlékezett, a harmadik napon a XVIII. századi, horvát származású *Amando Ivančić* pálos zeneszerző-szerzetes műveit tűzték műsorra a szervezők. Elhangzott egy Eszdúr trió *Csalog Benedek* fuvolaművész, *Bolyky András* hegedűművész és *Kallai Nóra* gámbaművész előadásában, majd az alkalomra alakult énekkar a Budavári Kamarazenekarral *Héja Benedek* vezénylete alatt *Ivančić C-dúr* miséjét szólaltatta meg. Az elhangzott művekről a konferencia egyik előadója, *Lucija Konfic* mondott rövid ismertetést.

A szervezők elképzelése szerint a következő nemzetközi pálos zene-tudományi konferenciát ismét két év múlva, 2015-ben, Horvátországban rendezik meg. Ez azért volna fontos, mert a horvát provincia területéről fennmaradt források egy részének feltárására és alapos elemzésére a mai napig nem került sor.

Rudolf Krisztina

„Pulchritudo est splendor veritatis”

címmel, születésnapjának előestéjén, Dobszay Lászlóra (1935. febr. 2.—2011. aug. 16.) emlékeztek tisztelői a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszakának szervezésében 2014. február 1-én. A programokat *Merczel György*, a tanszak egyetemi adjunktusa, a terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-templom kántor-karnagya fogta össze.

14 órai kezdettel a FUGÁ-ban (Magyar Építészeti Központ, 1052 Budapest, Petőfi Sándor utca 5.) rövid tudományos és megemlékező előadások sorozata hangzott el, melyeket a hely „háziasszonyaként” *Rajk Judit* énekművész, a tanszak magánének-tanára, egyetemi adjunktus vezettet be. Claudio Monteverdi műve (Setstina) után (ea. a Zeneakadémia Renezsánsz kamaranének csoportja) a következő előadásokra (és egy beszélgetésre) került sor: *Mizsei Zoltán*: „Quaerite primum regnum Dei” —

Ismerhette-e Mozart Costanzo Portát?; *Szoliva Gábor* OFM: Illuminare Domine — Újabb részletek a Budai pszaltérium XVI–XVII. századi történetéből; *Kovács Andrea*: Szekvenciák a középkori Magyarországon — Kutatástörténet és mai helyzetkép; *Déri Balázs*: Omne datum optimum; *Papp Anette*: A magyar népének ökumenikus jellege; *Soós Sándor*: Mennyei harmónia és „rock-mantra” — a kínai buddhizmus zenei világának jelenkori sajátosságai. (Szünet) *Merczel György*: Ők kezdték — meglepetés (beszélgetés Makk Ágnessal, Nógrádi Katalinnal és Koller Évával), a Schola Hungarica alapító tagjaival; *Farkas Domonkos*: Kalendárium és liturgikus ünneplés; *Kocsis Csaba*: Könyvbemutató — Paks Katalin: „Énekeltem én...” kiváló népi énekesek antológiája; *Ullmann Péter OPraem*: (Első) találkozásom Dobszay Lászlóval; *Czagány Zsuzsa*: Egy officium — földara-